

АКВАРІУМНІ РИБКИ РОДИНИ CICHLIDAE

Вискушенко Д.А., Дика Т.П.

Україна, Житомир, Житомирський державний університет

імені Івана Франка

*В статті йде про одного з найбільш цікавих і простих в догляді представників родини цихлід – скалярія (*Pterophyllum scalare*), а також особливостях її вирощування в школьному акваріумі.*

Акваріум є рукотворною часткою підводного світу, перенесеного в кімнату. Він таїть чимало загадок, спостереження за ним надзвичайно захоплююче, а також, що дуже важливо, пізнавальне.

Екологічно грамотне поводження з акваріумом максимально наблизить умови перебування його мешканців до природних, а незнання законів життя підводного світу приведе до порушення біологічної рівноваги і загибелі рибок. Кожний акваріум являє собою унікальну екосистему, подібно до того, як кожна водойма в природі по-своєму неповторна.

Акваріумістика виникла завдяки зусиллям вчених і мандрівників-натуралістів та швидко стала улюбленим захопленням у часи дозвілля для мільйонів людей, а також є засобом для формування правильного всебічного розуміння законів природи та бережливого відношення до неї ще зі шкільної лави. Акваріумістика сьогодні – це своєрідний синтез одного з найпопулярніших хобі та прикладної науки.

Під час спостереження за акваріумом та його мешканцями в учнів формуються такі якості, як реалістичне розуміння явищ природи, зацікавленість, наполегливість в досягненні результату, вміння логічно мислити, естетично відноситися до всього живого. Любов до природи, навички дбайливого відношення до неї, турбота про живих істот формує не тільки інтерес до природи, але і сприяє розвитку у учнів кращих рис характеру, таких як патріотизм, працелюбність, повагу до праці інших людей.

У шкільному акваріумі повинні бути найбільш характерні представники рослинного (водорості, вищі рослини) і тваринного світу (риби, земноводні) відповідно до навчальних програм з предметів природничого циклу. На наш погляд, одним з найбільш цікавих об'єктів утримання в шкільному акваріумі є представники родини цихліди (*Cichlidae*), зокрема скалярія (*Pterophyllum scalare*).

Родина цихлідів належить до ряду окунеподібні (*Perciformes*). У природних умовах ці надзвичайно красиві риби мешкають в тропічних зонах Азії, Африки і Америки. Багато видів живуть у Великих африканських озерах - Вікторії, Малаві і Танганьїці. Їх місце існування - стоячі і поволі проточні водоймища, добре насичені

киснем. Розміри рибок родини коливаються від 2 см до 1 м. Тіло стиснуте з боків, високе. Відмінністю цихлідових від інших риб є дві бічні лінії. Спинний плавник досить великих розмірів. Самці більші і яскравіше забарвлені. Загалом більшість цихлідових дуже красиві, і це робить їх бажаними мешканцями кожного акваріума.

Головне, що повинен знати про цихлідових акваріуміст - як правило, це дуже агресивні рибки, тому для уникнення нещасних випадків їх потрібно утримувати в окремому видовому акваріумі. Посудина повинна бути просторою, обладнаною укриттями і рослинами. Бажано висаджувати стійкі рослини з добре розвиненою кореневою системою. Необхідна аерація і фільтрація.

Рекомендовані умови утримання: температура 22-28°C, dH 8-15°, рН 7-8,5. Цихлідіві всеїдні, але віддають перевагу живому корму, який потрібно давати в достатній кількості (Майланд, 2006).

Стать цихлідових можна визначити за формою генітальної папілли: у самців вона мечеподібна, у самок - грушоподібна. У багатьох видів спостерігається „подружня вірність”, коли розмноження відбувається при постійних партнерах. Стимулом до нересту є підвищення температури і пом'якшення води на декілька градусів. Ікра відкладається в укриття або на стінки акваріума. Батьки доглядають за кладкою, відганяють інших риб. Є види цихлідових, які виношують ікру в роті до появи мальків. У таких цихлідів нерест зазвичай проводять в тому ж акваріумі, де вони живуть, а не в спеціальному нерестовому, проте самку, що відкладає ікру, часто пересаджують в спеціальний маленький акваріум.

Після появи мальків батьки продовжують піклуватися про потомство. Початковий корм: інфузорії, яєчний жовток. Цихлідіві стають статевозрілими у віці 1-1,5 року.

Цихліди відрізняються надзвичайною різноманітністю в поведінці, харчуванні і вимогах до складу води, тому перш ніж придбати хоч би одну з них, дуже важливо більше дізнатися про цих риб.

Головні особливості які приваблюють любителів до цихлідів - це особливості їх поведінки в період розмноження: шлюбні ігри та пов'язані з цим зміни забарвлення; підготовка гнізда - субстрату; сам по собі нерест; догляд та охорона ікри і потомства; догляд за мальками; яскраві, індивідуальні особливості ізвичайно, здатність впізнавати хазяїна (Кочетов, 1997).

Як зазначено вище, з даної родини, для утримання в шкільному кутку живої природи, ми рекомендуємо скалярію (*Pterophyllum scalare*). В природних умовах скалярії населяють спокійні бухти і затоки водоймищ центральної частини Південної

Америци. Розміри скалярій в природних умовах досягають 15 см в довжину і 25 см у висоту. В штучних умовах їх розміри сильно залежать від об'єму акваріума: чим він менший, тим дрібніша рибка.

Тіло має дископодібну форму, більше у висоту, ніж в довжину. Завдяки сильно подовженим спинному і анальному плавникам набуває форми, що нагадує півмісяць. Спинний і анальний плавники дуже великих розмірів, грудні плавники ниткоподібної форми. Хвостові і грудні плавники загострені на кінці. Самка повніша за самця. У дорослого самця сильно розвинений лоб. Основне забарвлення тіла сильно варіюється, може мати різні відтінки від зеленувато-сірого до оливкового з сріблястим відблиском.

В акваріумі це спокійні і малорухливі риби, яких можна утримувати разом з іншими крупними і мирними рибами. Виключно цікава манера плавання, невибагливість і можливість жити з будь-якими миролюбними рибами, що не зовсім характерно для цихлід. Скалярії дуже полохливі і під час переляку втрачають забарвлення. Важливо, щоб акваріум був достатньо високий (не менше 50 см). Слід висаджувати крупнолистові рослини так, щоб місцями вони утворили чагарники з метою укриття. Можна створити декоративні скелі і ущелини з каменів. Рекомендовані умови утримання: температура 24-28°C, dН 8-15°, рН 6-7,5 (Степура, Ткаченко, Сабодаш, 2003). Раз в тиждень потрібно замінювати частину води, оскільки скалярії не переносять забруднень. Годувати їх треба в першу чергу живим кормом. Важливо не перегодовувати скалярій - це приведе до ожиріння і безпліддя. Скалярій краще утримувати групою - тоді рибки самі утворюють пари, і надалі можна отримати потомство.

Виходячи з усього вищезгаданого, можна зробити висновок, що скалярія є одним з найцікавіших і водночас найпростіших в утриманні представником родини *Cichlidae* та, безперечно, може бути використана для утримання в шкільному акваріумі.

Перелік посилань

1. Кочетов С.М. Цихлиды – рыбы с интеллектом. – Астраель, 1997. – 68с.
2. Майланд Ганс Й. Аквариум и его обитатели. – М.: БММ АО, 2006. – 228с.
3. Степура А.В., Ткаченко В.А., Сабодаш В.М. и др. Аквариум: Практическая энциклопедия. – М.: Издательство АСТ; Д.: Издательство Сталкер, 2003. – 448с.